

چکیده پژوهش

پژوهش حاضر به بررسی روابط کتابشناختی در فهرستنویسی کتابشناسی ملی جمهوری اسلامی ایران می پردازد. روابط کتابشناختی شامل شش نوع رابطه (هم ارز، اشتقاقی، توصیفی، کل و جزء، همراهی و توالی) می باشد.

جامعه پژوهش را کتابهای فهرستنویسی شده در کتابشناسی ملی ایران در پنج سال اخیر تشکیل میدهد. اطلاعات مورد نیاز توسط چک لیست گردآوری شده و توسط محاسبات آماری درصد و با استفاده از نرم افزارهای SPSS و EXCEL مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته ها نشانگر آن است که در رکوردهای دارای رابطه هم ارز سال ۱۳۷۴ با (۴۲۷۹) مورد، زبان فارسی با ۹۵۶۸ مورد، موضوع دین با ۲۵۹۷ مورد و کتابهای جدید با ۱۰۴۷۴ مورد بیشترین میزان می باشند. در رکوردهای دارای رابطه اشتقاقی سال ۱۳۷۴ با ۳۶۹۰ مورد، زبان فارسی با ۹۵۶۰ مورد، موضوع ادبیات با ۲۲۲۳ مورد و کتابهای جدید با ۹۴۷۱ مورد بیشترین میزان می باشند. در رکوردهای دارای رابطه توصیفی سال ۱۳۷۴ با (۵۰۳) مورد، زبان فارسی با ۹۶۸ مورد، موضوع دین با ۶۰۰ مورد و کتابهای جدید با ۹۹۷ مورد بیشترین میزان می باشند. در رکوردهای دارای رابطه کل و جزء (جزء و کل) سال ۱۳۷۴ با ۳۵۵۵ مورد، زبان فارسی با ۸۴۰۰ مورد، موضوع دین با ۲۲۲۳ مورد و کتابهای جدید با ۸۹۹۳ مورد بیشترین میزان می باشند. در رکوردهای دارای رابطه همراهی سال ۱۳۷۴ با (۱۳۰) مورد، زبان فارسی با ۲۱۶ مورد، موضوع کلیات با ۲۵۹۷ مورد و کتابهای جدید با ۲۶۰ مورد بیشترین میزان می باشند. در رکوردهای دارای رابطه توالی سال ۱۳۷۴ با ۲ مورد، زبان فارسی با ۳ مورد، موضوع کلیات با ۲ مورد و کتابهای جدید با ۲ مورد بیشترین میزان می باشند.

طبق یافته ها، در مجموع ۳۱۷۳۰ اثر در کتابشناسی ملی سالهای ۱۳۷۱-۱۳۷۵ دارای روابط کتابشناختی می باشند. رابطه هم ارز با ۱۰۵۰۶ مورد یا (۳۳/۱۱٪) بیشترین و رابطه توالی با ۳ مورد یا (۰/۰۰۹۴٪) کمترین رابطه بوده اند. روابط دیگر به ترتیب: رابطه اشتقاقی با ۱۰۲۳۳ مورد یا

(۳۲/۲۵)، رابطه کل و جزء با ۹۴۵۴ مورد یا (۲۹/۷۹)، رابطه توصیفی با ۱۲۲۹ مورد یا (۳/۸۷) و
بالاخره رابطه همراهی با ۳۰۵ مورد یا (۰/۹۶) می باشند.

از پیشنهادات این تحقیق، استفاده از نتایج بدست آمده در این پژوهش در مارک ایران، تعیین
ابزارهای ارتباطی جدید منطبق بر نیاز فهرست ماشین خوان، توجه به اثر در دست فهرست در
فهرستنویسی و نشان دادن درست ارتباطی که میان آن اثر با آثار دیگر و استفاده از نتایج این پژوهش
در فهرستهای کتابخانه ها می باشد تا با استفاده از ارجاعات مختلف و بکارگیری صحیح ابزارهای ارتباطی
بتوان انواع روابط کتابشناختی میان آثار را مشخص کرد.